

Copia fot. de A. Esplugas.

Ve de Cádiz, espantada de certs homes que hi ha allí, que l' han tingut olvidada .. y espera que pe 'ls d' aqui será molt ben acceptada.

De dijous á dijous

DECLARACIONES IMPORTANTES

EN las planas de *El Globo* y de *El Liberal* de Madrid van surtint ab una constancia digna de millor causa, las opinions de las personas mes respectables del pais y las de 'ls polítichs mes *conspicuos* sobres l' actual *débaque* espanyola y sobres los medis de regenerarnos. Los remeys que proposan 'ls *curanderos* de la política, acostuman ser sempre 'ls mateixos; qn' hem de comensar vida nova; que tots ne tenim la culpa de lo qu' ha passat y que l' única medicina pel pervindre, es la... que s' elabora en la respectiva farmacia política.

En cambi alguns homes notables, agéns per complert á la política, pero dignes d' esser consultats per son talent y per sa elevada representació en la ciencia y en las arts, han formulat solucions mes prácticas que las de 'ls polítichs, y han donat remeys que convencen mes al públich, que las surtidas de peu de banch, de 'ls cacichs y mangonejadores de la cosa pública. Han cridat sobre tot l' atenció las declaraciones del sapientissim catedrático Sr. Ramon y Cajal, las que no dupto coneixen mos lectores, y que condensadas y adicionadas ab algunas otras de sentit eminentment prácticich, haurían de constituir algo aixís com l' *Evangelí* de la regeneració espanyola.

Precisament aquest *Evangelí* está ja escrit y formulat pe 'ls nostres antichs coneguts en Nofre Llonsa y lo Senyor Canóns. Aquets estimats amichs, han colabrat en la formació d' un *Manifest al sentit comú*, posant'hi l' un sos coneixements ruralistas y l' altre sas filosofias de ser sociable.

Llarch temps han esperat lo pagés de la Fatarella y 'l betas y fils de la Boria, que la empresa de *El Liberal* ó de *El Globo* 'ls hi sollicitessin son valió parer, pero en vista de que ningú 'ls hi diu—«Bestias que feu aquí?»—s' han decidit á publicar son *Manifest al sentit comú* en las planas de LA TOMASA, periódich que, (dit siga *internos* y sense modestia) fa la pols á tots los madrilenys hæguts y per haver al menos en quant á independéncia y *vis comica*. Diu aixís lo document citat;

*
*
*

Espanyols y catalans: Perduts los dos talents que suscriuhen, l' un per la Fatarella aixafant terrossos y l' altre per la Boria midant canas de beta, 's creuhen obligats en rahó de las gravíssimas circunstancias que la nació atravessa, á distreures per un moment de tan sacratíssimas obligaciones, endressantvos l' eco de sas veus amigas.

La nació está fent l' ánech y ha arriat l' hora dels remeys estrens. Totas las midas qu' en aquesta hora suprema 's prenguin, es'án justificadas, per radicals que siguin. ¡Qui te set no mira de quin aygua beu!

Políticament, aixó no va ni ab rodas. Administrativament, no pot anar ni ab corriolas.

¡Fora donchs la política! ¡Fora l' administració! Lo sistema constitucional es una farsa. ¡Fora també 'l sis-

tema constitucional! Nosaltres som aixís per montarho de cap y de nou, ho enjuguém tot á la porra.

Suprimirém las Corts perque están compostas de xerrayres pero fundarém una representació nacional formada de muts... obligatoris. Qui vulgui discutir que ho fassi per escrit y si passa de dugas *cuartillas*, paper al cove!

Suprimirém tots los ministeris per inútils y sols fundarém tres direccions. Una d' Agricultura, un' altra de Industria y un altra de Comers. Las consignacions de tots los ministeris actuals, 's repartirán entre 'ls tres rams citats y lo de ensenyansa pública.

No hi haurá exércit permanent.

Lo clero se 'l pagarán 'ls devots pero tothóm será soldat en cas d' invasió estrangera. Lo maneig de las armas ja s' apendrá en los estudis de primeras llotras y la oficialitat la compondrán los professors y tituls científichs. L' ordre públich y policia, será mantingut per un cós de voluntaris á rahó del *hu per mil* habitants.

Supressió de las corridas de toros y deportació dels toreros.

Supressió de la lotería nacional y jochs d' atzar.

Supressió de l' actual sistema tributari en tota sa extensió.

Supressió de tots los cárrechs burocrátichs actuals.

Las fonts d' ingresos del Estat se'án;

L' hu per cent dels capitals morts.

Las Aduanas.—Las diversiones públicas de caracter no instructiu.—Los artículos de lujo y moda. Tituls y condecoraciones. 'S gravarán además molt rigurosamente: lo tabaco y la secció d' higiene.

Los cárrechs de l' administració pública desde 'ls mes grans als mes xichs, serán concedits per oposició y quedarán inamovibles.

Supressió de totas las colonias, excepte Fernando Póo á la que serán enviats com á colonizadores: Primer tots los toreros. Segon, tots los toros. Tercer, tots los cacichs y Quart, tots los polítichs qu' hagin fet fortuna. Per anar omplint vacants s' anirán fent remesas dels que en lo transcurs del temps se *sentin* oradores ó *flamenchs* ó autores de *género chico*.

'S *pulirán* del millor modo possible tots 'ls barcos de guerra y totas las glorias nacionales.

En la instrucció pública se suprimirá la historia d' Espanya per no avésar á las criaturas á dir mentidas. Se suprimirán també las academias de la llengua y de la historia per inútils.

Tot lladre del Estat, tindrà pena de mort. Tot lladre particular deportació perpétua.

En cambi la caritat pública donará pa, teulada y abrích á qui no 'n tingui.

S' establirá l' ordre de *La Regeneració* com suprem honor nacional. Serán candidats á l' ordre; Los inventores ó descubridores d' importants veritats ó adelantos científichs; los grans artistas y grans literats; los autores d' actes heroichs ó abnegats, los que celebren *bodas d'*

or ab sa professió, sense nota desfavorable y sense distinció d' ofici; los qu' hagin plantat mil arbres; los qu' hagin fundat industria ò cultiu que dongui pa á cent families y los que s' ho mereixin per veredicta popular de cent mil vots.

Aquestas ideas, lleugerament apuntadas son las que salvarán à Espanya. Aquestas senzillas indicacions de sentit comú, son las que un cop plantejadas han de portar la redempció.

Tot lo demés; tot lo que sigui parlar de sistemas polítics y de cambis de partit; tot lo que sigui elaborar

hermosos períodos ab figuras retóricas y garlar horas seguidas ab diarreas de paraula, tot son romansos y poch pa!

Molta honradés; molta moralitat pública y privada; molt amor al estudi serio y verdaderament científich; molt amor al treball es lo que necessitem y sobre tot molt odi als *vagos* y als lladres.

¡Veusho aquí cla y catalá!

En Nofre Llonsa.—Lo senyor Canóms.

Per la copia

BERTRÁN DE L' OS.

FILOMENAS Y TRESETAS:

Vostres noms que hasta la fetxa eran, iguals que 'ls demés, considerats en las llistas dels Calendaris vigents dignes de durlos á sobre las noyas naturalment, de mes valor, de mes prendas, de mes gracia y mes... ¡olé! perque son noms que s' ho valen y son bonichs á tot ser, y per xó abundan moltissim puig de Tresetas n' hi ha un feix, (mes potser que Filomenas, que pe 'l cas no hi fa pas res;) nostres noms que s' estilavan tan sols... femeninament... han suferit una baixesa de Cádiz... als Pirinéis; han sigut innocents víctimas de l' *estética* d' un sers que comprenen la bellesa ab mitjons y calsetets.

¡Pobras Filomenas cándidas!
¡Tresetas d' aquets vils temps!
¡Com, vostres noms sense mácula han sigut violats per ells, prostituhintlos infames, per dars'... criminal plaher!
¡De quin modo ells, 'ls estetas, s' han apoderat ben bé —fent servir á la bellesa masculina de pretext—

de vostra honradés sagrada tacantvos, 'ls indecents, vostres noms purs com las Santas que l' ostentan dalt del cel: ¡Com ells, donantse importancia com si fos una patent de luxe la seva crápula, sa immoralitat, sos fets, fins reglamentan 'l vici... que no 's pot demanar mes.

¡Qui son ells? Deixemho corre; no 's pot dir sense recel; mes no cal... no cal citar-ne ni un tan sols; ja 'ls coneixém sense miralshi la cara; ¡d' esquena, basta! ¡jo ho crech!

Y no son de terra baixa 'ls *Filomenos* aquets, 'ls *Tresetas* que s' estilan ab mitjons y calsetets; son descendents de Sodoma, son una mena de gent que no calsan espartenyas ni gorra, ni brusa, *pues*; ni fuman may *cuarteleros*, ni acostuman fé 'l calé; son *Tresetas* de levita, *Filomenos* de barret que calsan guants per tot dia y van planxats tot 'l mes.

D' aquí vé, mal está 'l dirho, que s' hagi estés tan corrents

l' afició aquesta á la *estética* per part d' aqueixos nous sers qu' admiran á la bellesa humana—encar' per pretext— baix lo mes bestial aspecte aberratiu que 's coneix.

D' aquí naix aquet despreci que eixa generació tè á tot lo gran, tot lo noble, á tot lo mes digne y bell que nostra mare Natura à tots sos fills ens ha ofert desde que 'l mon dona voltas pe 'ls espays del Univers,

Pero al menos que se os torni vostre nom que ben vostre es per honra de *Filomenas* y *Tresetas*; llavors ells que treguin un nou baptisme tant si 'ls va, com no 'ls va be posantse 'l nom á la esquena y mostrantlo pe 'ls carrés. con qui passeja un anunci dels adelantos moderns.

Sino feuloshi la *vaca* á a' aquets quatre beneys; ó clavèuloshi una surra discordats 'ls calsetets; ó, en últim extrem se 'ls passa un *ribot*... per 'llá mateix.

PEPET DEL CARRIL.

RIMAS

Acosta lo teu cap sobre ma cara,
fes que 'l teu pit bategui ab lo meu pit,
enrosca lo meu coll ab los teus brassos
y al menos un moment serè felís.

Despres, pots fer com sempre, aná matantme lentament, lentament, fentme sufrir un suplici mes negre que 'l de Tántalo pro haurè estat un moment al Paradís.

Recorda be aquell despreci.
No olvidis lo temps passat.
Pensa ab aquell pobre honrat.
Maleheix aquell rich neci.

FRANCESCH COMAS.

GOTIMS

Un matalassé ahí 'm deya:
—Jo á la dona la comparo
á ma feyna. Mes d' un cop
ha fet algún descalabro,
y perque torni á son centre
poca cosa m' hi encaparro:
agafo las eynas y ¡apa!
li dono un xiquet de jaco
y, noy, s' adoba molt bé;
lo mateix que 'ls matalassos.

EMILI SUNYÉ.

GOM PENSAN ELLAS

—¿L' assumpto d' aquets de Cádiz com s' arreglará Doloras?
—Si jo tinguès d' arreglarlo hi aniria ab estisoras.

—Ja ho veu, senyora Camila, á quins temps hem arriuat!
Los joves de l' any 60 eran d' altra calitat.

—Las noyas tenen la culpa de que ells se portin així... ab tants polvos y ab tant luxu los espantan ¡vethoaqui!

—Ab unas quantas com jo, que soch ardenta y senzilla. ¡ja 'ls hi juro que ni un sol voldria tenir cartilla!

LA TOMASA

UN TENORIO BART

* TAVERNA DE LLEGANYA *

—¡Com cridan aquets talossos,
pero qu' un llamp me fereixi
si aixís que de menjá 'm deixi...
no 'ls hi faig rosegá 'ls ossos!

Periódichs d' informació

Un periódich d' informació, pot compararse á aquestas sonámbulas que t' endevinan quí 't fa patir, mitjansant la retribució de dos pessetas. Un periódich d' informació ha de saberho tot: lo que 's veu y lo que no 's veu, porque 'l públich paga 'ls cinch cèntims, y te dret á enterarse lo mateix dels pormenors d' un assassinat de sensació que de si á n' al governador de Cádiz li agrada 'l joch de saltar y parar y á n' en Mac-Kinley las arengadas frescas. Es mes: lo públich no es gayre exigent respecte de la veracitat dels fets, pero es precis que se l' informi pera que pugui donar cullerada en qualsevol assumpto.

Aixís es que 'ls periódichs que volen estar bé ab los seus interessos, á la primera noticia de que s' ha desrollat un drama sangrent, ó que s' ha descubert alguna trampa en l' administració pública, per exemple, posan en moviment á tots los seus redactors, los quals creyent sagrat lo seu ministeri, van y venen, corren d' aquí, corren d' allà, indagan, buscan, preguntan á tothom y á tot arreu, fins qu' obtenen algun detall que no siga del domini públich, y quan no l' obtenen, l' inventan, porque en aixó está 'l principal mérit del gacetiller que s' estima: en inventar lo que s' escapa á las sevas averiguacions.

Quan en lo vostre carrer s' asseguri qu' ha passat algo extraordinari, verbigracia, quan se digui qu' un senyor vell ha volgut entre onze y dotze de la nit *assaltar* lo quarto de la criada jove qu' havia pres aquell mateix dia, la qual ha tingut la sana costum de tancar-se ab pany y clau en totas las casas en que ha servit, y quan aquesta criada hagi donat crits de «socorro,» jo us recomano que durant una setmana tanqueu y barreu la porta de la vostra habitació, si no voleu veuros també *assaltats* per un exèrcit de gacetillers qu' ab la cartera de notas á la mà, van preguntant de pis, com si fossin empleats de l' Arrendataria de cédulas personals.

Si cometeu la indiscreció d' obrirlos la porta, ja us ha caygut la plaga sobre.

Y menos mal si no rebeu la visita fins á la hora d' esmorzar, que moltes vegadas, ab lo fí de poguer donar la noticia en la edició del matí, dihent que son amichs vostres, fan que l' vigilant los obri la porta del carrer, y á las dos de la nit ja 'ls teniu picant rabiosament á la porta de la vostra habitació.

Us aixequen, pensant que venen á anunciaros la mort repentina d' un individu de la vostra familia, obriu als que trukan y se us fican violentment á casa, mitja dotzena de gacetillers, menjantvos ab la vista. Alashoras creyeu qu' heu sigut víctima de la mala intenció d' un enemich vostre y que la policia secreta vé á agafarvos.

Doneu tres passos enrera, cayentvos de la ma 'l llum qu' hi portavau.

No s' espanti—us diuhen—som periodistas; y sis mistos iluminan desseguida 'l recibidor.

—¡Periodistas? ¿Que se 'ls oferia?—pregunta ansiós 'l que 's troba en aquet cas.

—Ja pot figurarsho. Avuy entre onze y dotze de la nit, s' ha desrollat en lo segon pis, segona porta, de la casa vehina, una escena esgarrifosa.

—Ho ignorava.

—No temi; pot fer las declaracions que tinga per convenient, confiant ab la nostra reserva.

—No puch fer altra declaració, sino que vaig ficarme al llit á las deu de la nit, y qu' hi dormit tranquilament fins que vostés han vingut á despertarme.

—¡Impossible!

—No permeto que ningú dupti de las mevas paraulas.

—¡Impossible! Una sola paret hi ha entre l' habitació del *sátiro* y 'l pis de vostè, s' han donat crits de «socorro», s' ha sentit sorroll com d' un catre que vinguès á terra ¿y vostè no s' ha despertat? ¡Impossible! Li repetim que diga la vritat, confiant ab la nostra reserva.

—Donchs no tinch altre cosa qu' anyadir, sino que quan jo agafo 'l son, no mes me desperto quan mitja dotzena d' imprudents trukan desesperadament á la meva porta.

—De modo, que vostè vol posar trabas á la noble missió de la premsa? Está bé, aquet dematí farém saber ab lletras de motllo al públich de Barcelona, porque te dret á saberho, que en aquet carrer hi ha un subjecte que no 's desperta quan los seus vehins donan crits de socorro y 'ls catres cauhen ab estrèpit.

—Lo públich de Barcelona, compendrà que 's tracta d' un subjecte que té la ditxa de dormir fort.

—L' astucia de vostè es infantil y será compresa desseguida. Lo mes tonto, creurá, que, per motius que no son del cas, vostè no voldescubrir á un vehí, qu' ha vingut á tacar la bona fama d' un barri de gent de bonas costums. Molts veurán en vostè á un cómplice del *sátiro*, y si 'l jutje no 'l crida á declarar, lo poble de Barcelona, ab las bogaderas al cap, entrarà atropelladament en aquesta casa, y si vostè continua negant, lo tirarán pe 'l balcó.

—Torno á repetir que dormia,

—¡Ara vegil! Potser tampoch sab com se diu l' *atropellador*.

—Aixó sí; 's diu Mariano.

—¡Que tal! ¿Y com ho sab? ¡Aixó es grave!

—Ho sé, porque varias vegadas hi sentit que las sevas minyonas li cridavan: «Senyor Mariano»

—¡Las sevas minyonas...! De modo que aquet senyor cambia sovint de servey, porque es de suposar qu' ordinariament no mes en tindrà una...

—Veyám. Jo n' hi he vist l' una després de l' altra: una... dos... tres...

—¡Animo! ¡Animo!

—Quatre... cinch...

—¡Amunt y arrivarém á la mitja dotzena!

—Justament ab la d' avuy, que jo no li sabia, tenim las sis criadas!

—Superior! ¡Sis criadas en un período de...

—De tres mesos.

—¡Extraordinari! Aixó dona un resultat, d' una criada cada quinze dias; y en sa consecuencia, vosté deu haver sentit cada quinzena crits de socorro y 'l soroll que fá un catre al caure á terra.

—No hi sentit res.

—¡Ara vegi! En ff, de ferlo declarar en aquet sentit ja s' en encarregará 'l jutje. Donguins ara alguns detalls respecte del fisich del senyor del costat. ¿Es magre, gras, alt, baix?

—Petit y rebassut.

—¡Magnífich! ¡Lo tipo del sátiro!

—¡Té 'l nas vermell com un bitxo!...

—¡Ah! ¡Oh! ¡Uh! ¡Sátiro pur sang! ¡L' atropello no pot negarse! ¿Pot donarnos ara alguna noticia referent á la alimentació d' aqueix home criminal?

—Dona tres duros per' la plassa...

—Que descontente deu rals, en concepte de la indispensable *sis*, quedan encare cinquanta rals diaris. L' alimentació, donchs, pot ser abundant y forta.

—Li agrada molt la llagosta.

—¿Lá llagosta? ¿L' assumpto es transparent?

—Aquesta tarde hi vist á la seva criada, qu' en portava una...

—¿Aquesta tarde?... Y luego á la nit... *daixon-sas...* vamos... vaja.. no parli mes, y estigui bonet y gracias.

En la edició del matí següent, sis diaris de la localitat publican un extens article qu' encabessan

ab lo títul de «Atropello brutal en lo carrer de....»

Entre ls seus párrafos se n' hi llgueix un qu' ab petites variants diu:

«Qui pot aportar molta llum á las diligencias qu' hagi d' instruir lo jutje, es l' inquilino del pis segón, segona, de la casa del costat. Interrogat per nosaltres ha incorregut en una pila de contradiccions y ha contestat ab evassivas. No obstant, ha declarat que 'l sátiro en qüestió havia menjat llagosta, 'l seu plat predilecte. Recomaném al jutje que no 's deixi enganyar per l' esmentat vehi, porque 'ns ha se mblat un pillo de quatre solas.»

A pesar del article de la edició del mati, no us assombri trobar en la de lanti, la següent rectificació:

«Las apariencias enganyan. Lo fet que, aquet demati calificavam d' «atropello brutal» ha resultat ser un incident cómic sense importancia. La vritat de lo succehit es que la criada va trobar un ratoli á la márfega del catre, per quin motiu va donar aquells crits de socorro, qu' assustaren al vehinat. Lo senyor Mariano, qui, á pesar de ser aficionat á la llagosta, es un bellíssim subjecte, va corre á matar lo ratoli de la seva criada. Lo vehi á que 'ns referiam, s' ha comprobat qu' es un home de bé y que passa la nit d' un son»

Pero no hi ha més: los periódichs d' informació venen obligats á satisfer la curiositat del públich, encare que á la nit hagin de rectificar las noticias qu' al mati donan com á certas.

Si no ho fessin aixi ¡qu' en guanyarian pocas de monedas de cinch céntims!

A. GUASCH TOMBAS.

LA MORT Y JO

—¿No 'm coneixes? Soch la Mort

—¿Y qué? Se per experiencia qu' ha d' acabar ma existencia.

—¿Y aixó no 't fa batre 'l cor?

—Gens, ni gota ¿Vols res més?

—¿Y tú no vols res?

—Jo, no

Jo, ni vull la extremaunció.

Moro de cara al pogrés.

—¿Pro no 't faig por?

—No, ni mica.

—Es estrany—no sé perquè

devant meu estás seré,

No s' explica.

—Donchs, s' explica.

—¿Tan aburrit, donchs, estás?

—Totalment fastiguejat.

—No m' ho explico, la vritat.

—De res del mon no faig cas.

—¿Tan terrible es ta disort?

—¡Tan terrible!

—¡'T compadeixo!

—¿Y 't creus qu' aixist' ho agraeixo? Matantme, 'm fas un favor

—¡Estrany caracter!

—Ja ho sé.

Son molts que m' han dit aixó.

¿Y sabs perquè?

—¿Qué sé jo?

—Vols que te 'l digui 'l per qué?

—Sí, digas.

—Perque en la ment

porto mil plans de campanya;

que no sé desxifrá ab manya;

perque dich lo que 'l cor sent,

Pero ab l' us que tens de rahó

¿per qué no estimas la vida?

—Perque veig qu' es tot mentida

La vida no estimo, no.

Lo sério á ne mi 'm fa riure,

perque en mi l' ilusió ha mort:

Lo cap me trosseja 'l cor;

lo que fa plorá 'm fà riure

Los desenganys del mon ploro,

y sufreiro molt, sufreiro,

y la vida maleheixo,

y aixis lentament me moro,

—¿Has estimat?

—De debó.

—Has tingut amichs?

—¡Oh sí!

Pro may ells han fet por mi

lo que per ells hi fet jo.

—¡Si qu' es terrible ta sort!

—Per'xó la mort no 'm fa pó

Perque en lo mon ¿qu' hi faig jo?

Ja no visch, soch sols un mort.

Jo, fer lo que 'ls altres fan

no se ferho, francament;

lo meu poch coneixement

me porta á anar sempre avant.

Mes, treballant sens recansa

veig qu' aná avant no pot sé;

y per'xó avuy es perque

he perdut ja la esperansa.

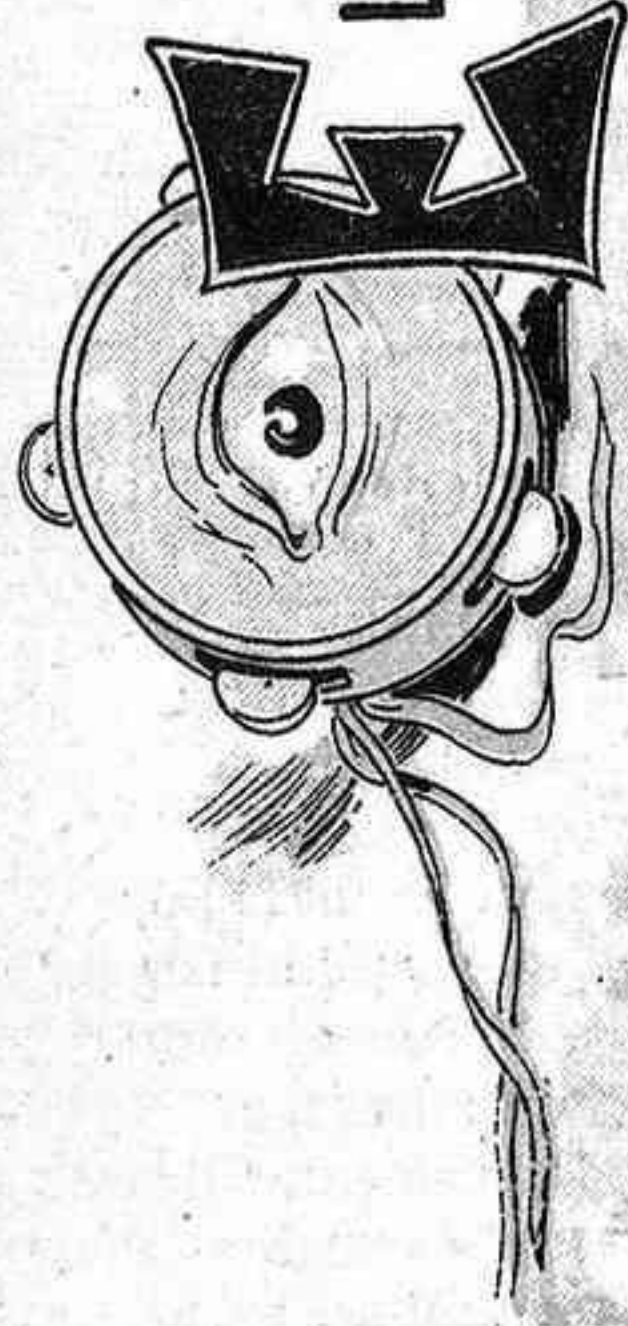
Per xó 'l morir no 'm fa *atmetlla*;

sé que haig d' anar dintre un sot.

Pero així aburrit y tot

me rich del mort y qui 'l vetlla.

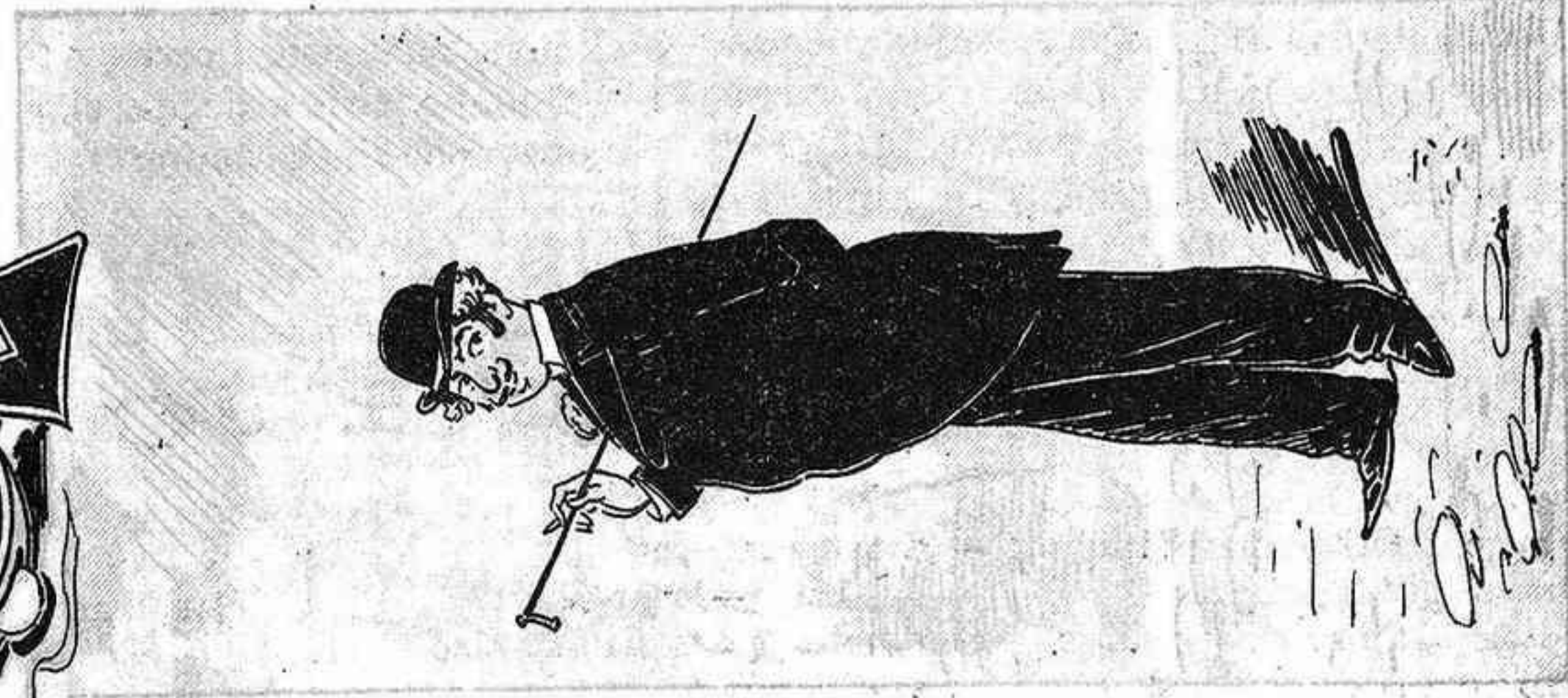
FRANCISCO SISA

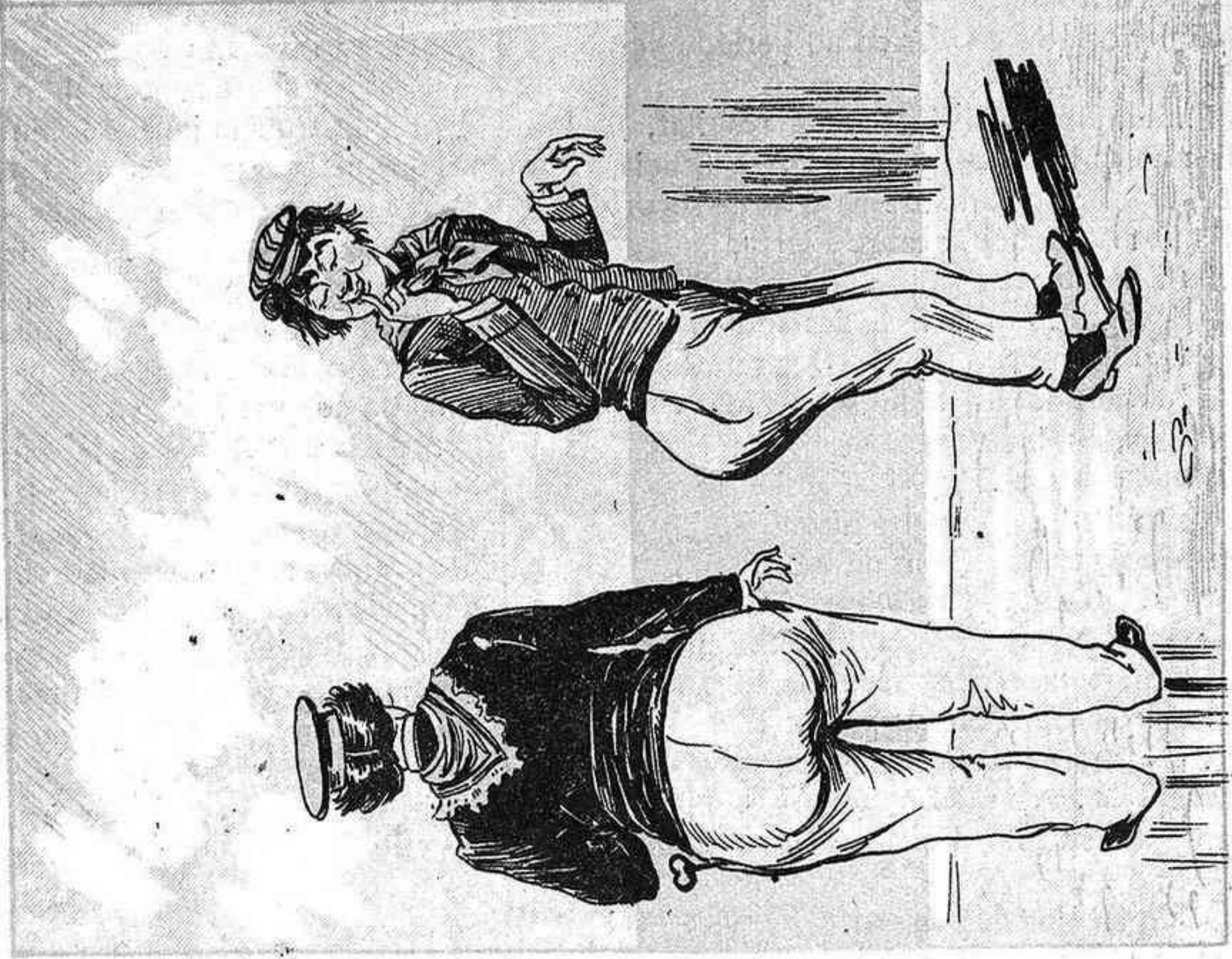
ELS "ESTETAS"

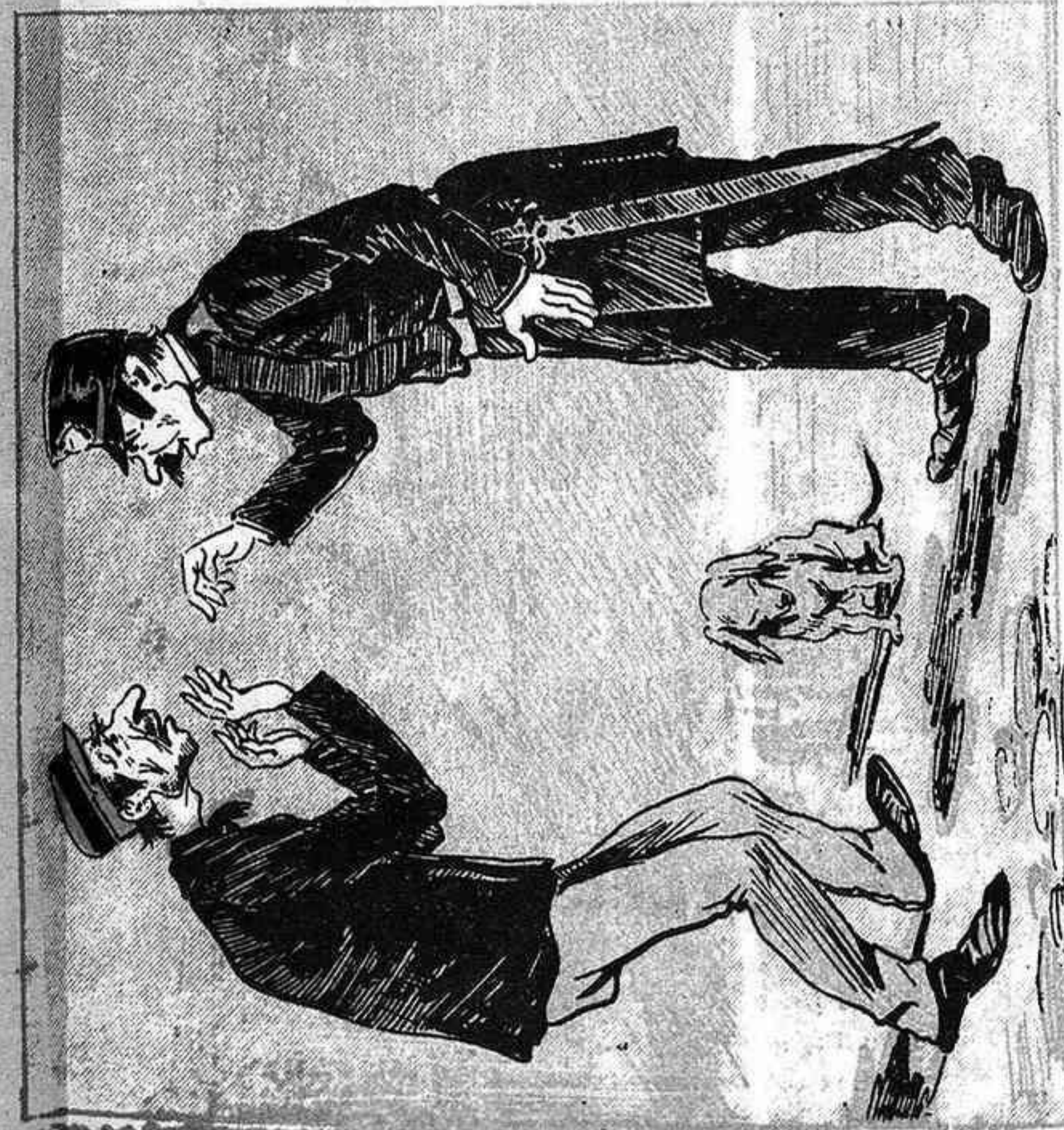
Lo senyó Ventura: que ho sembla y no ho es.

Lo Marquesiú: que ho es y no ho sembla.

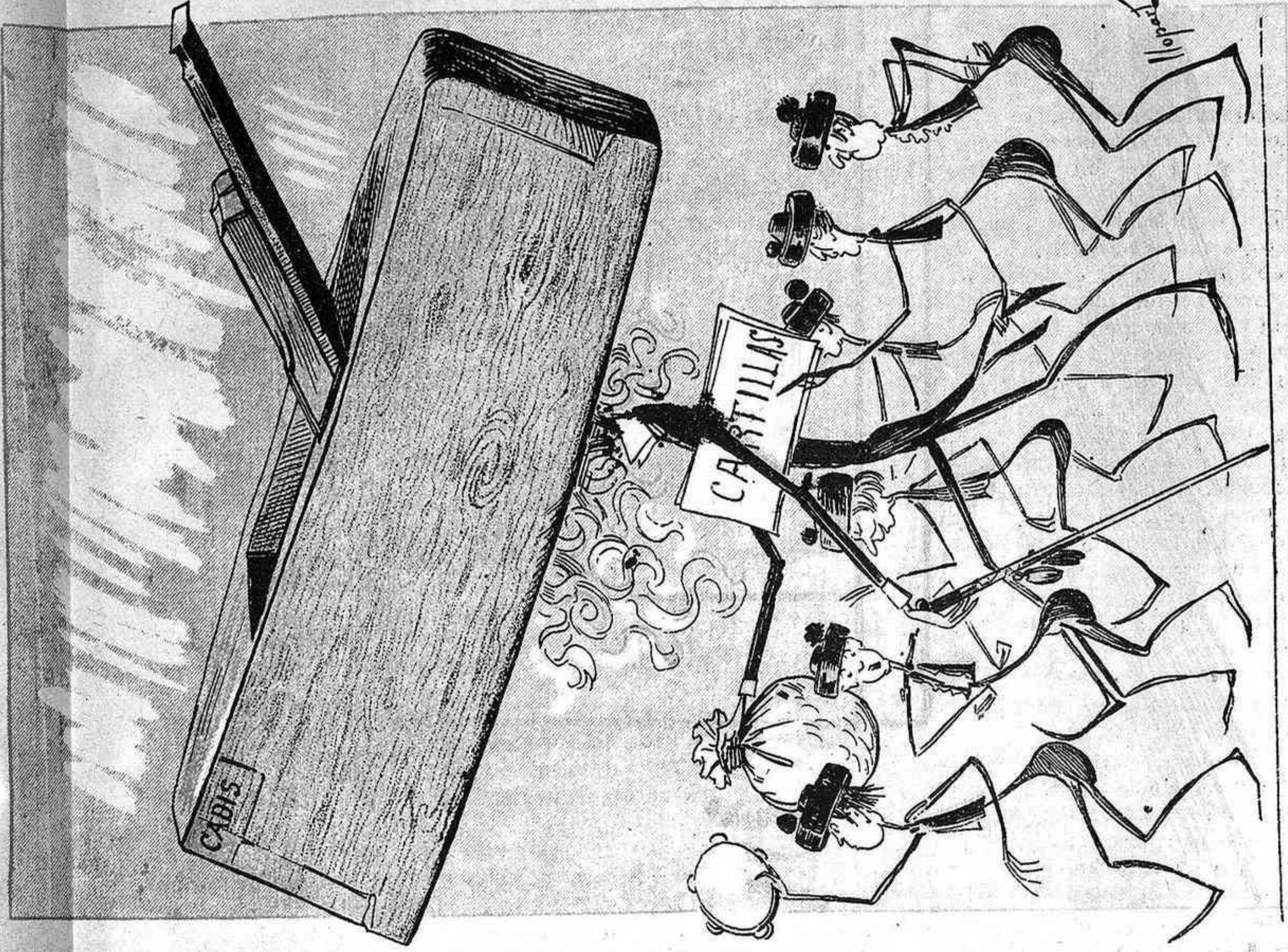
L' Ull gros y en Boqueras: que ho semblan y... ho son.

—Es á dir, que un esteta deu veni á ser... aixís, com una especie... d' home públich...

—¡Chust y caball! Asin como verbo y gracia la dona del hombre públich...

— ¡Uval es pública, es teta y es... vice-versa. ¡Cunformas

—¡Áre no 'ns confonguin, per la cartilla! Ab aquesta hi aném á estudi tots els vespres!

¡Escepcional professó d' un famós Destetadó!

Lo retorn de l' héroe

I

Miréulo be, es aquell jove
que va marxar fa dos anys,
gras y roig, més fort que 'l ferro
plé de salut y bondat.
Ençare 'm sembla que 'l veig,
lo dia que va embarcar,
ab aquell soroll d' orquestas
y vivas per tots costats.
Li van donar molts abrassos,
molts apretaments de mans,
molts paraulas d' afecte,
molts recorts, en fi la mar;
y lo pobre s' ho escoltava
somrihent d' un modo estrany,
com si presentís la pérdua
de lo qu' éll aymava tant;
d' una salut que no 's compra
ni ab tot l' or del mon plegat.
Pro demostrant un gran ánimo
y un cor que ni cap gegant,
de tothom va despedirse
ab un «áreveure» franch,
y 's va ficar dins del barco
sentinse 'l cor llatzerat.

II

Molts días de cruel viatge,
dormint sobre munts de carn,
mal menjat, y sens esbarjo
per ayre pur respirar,
van ser las primeras penas
que va sufrir resignat
avants d' arrivá á l' Habana,
cementiri dels mortals
que no tenint trescents duros
havían d' aná á lluytar
ab un clima insá y mortifer
que á tot lo mon causa espant.
Y per més que à la arribada
atronavan tot l' espay
los crits de «Vivan los héroes»
sent per mil veus contestats,
ell, veyá un porvenir negre
que li omplía 'l cor d' esglay.

III

Molt prompte van confirmarse
los seus pensaments fatals,
lluytant, primé ab insurrectes
yuego ab nort-americanos,
va exposar mil cops la vida,
va sufrir mil desenganys,
y privat de tots los gustos,

va lluytar mitj despullat
per la frondosa manigua
passant molts dias de fam,
fins que mitj mort de miseria,
li va caure de las mans
lo fusell, que tant aymava
y era 'l seu únich company.
En un convoy van portarlo
á lo més próxim poblat,
y allí ab altres infelissos
mil tragedias va passar,
puig sent l' isla bloquejada
tot anaya molt escás;
medicaments y queviures
ja s' havían agotat,
y en lloch de salut trobavan
que 's posavan més malalts.
mes per sort, aquella terra
va sofrí un cambi molt gran.
Al firmarse un *protocolo*
la guerra en sech vá parar
y tots los grans trasatlantichs
van allistarlos aviat
per retorná á la Península
á tots los sers desgraciats
que per defensá á la Patria
van dar salut, vida y sanch.

IV

Avuy l' he tornat á veure
á l' hora del desembarch.
Dos homes per sota 'ls brassos
l' han d' ajudá á caminar,
té la pell clavada als ossos
y lo coll tot descarnat,
té més forma d' esqueleto
que d' home fornit y gras.
Ha passat per entre 'ls grupos
tot trist y casi plorant
com si recordés ab pena
un temps que no pot torná.
Y pensant que dins pochos días
á sa casa 'l tornarán
que son en excés molt pobres,
y qu' ell no 'ls podrá ajudar
portantlos la setmanada
que 'ls havia dut avants,
maleheix fins sa existencia
deplorant d' un modo amarch
que no 'l matés una bala
al tení 'l primer combat.

FRANCESCH COMAS.

Va néixer al entrar la primavera,
y morí poch avants de la tardor;
sa existencia durá, pobreta filla,
lo que duran las fiors.

SURISENTI.

Cantar íntim

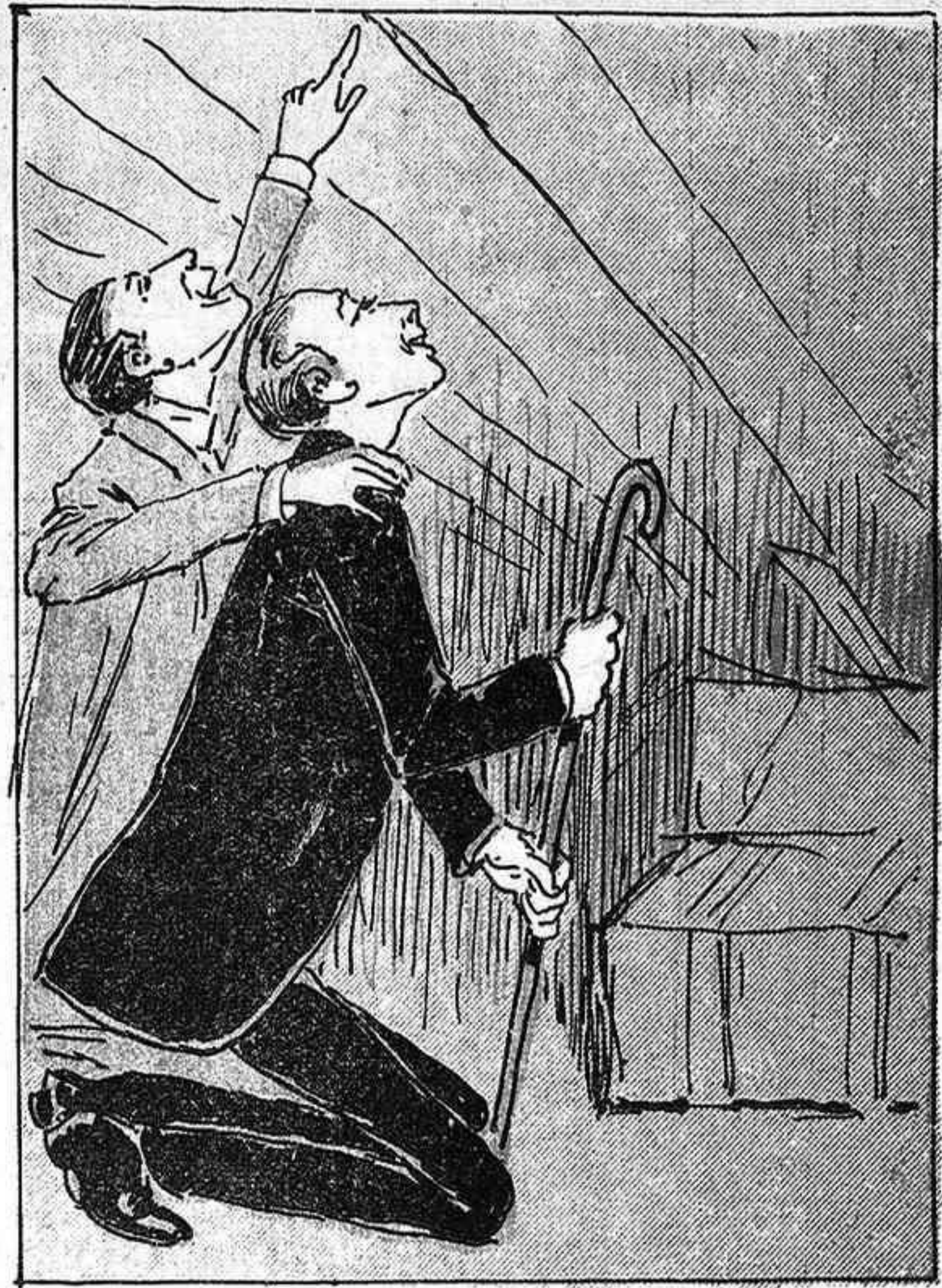
Si jo fos aucell, aymada,
te dich la pura vritat:
passaria tot lo dia
en ta finestra cantant.

F. MAS ABRIL

LA TOMASA
GOSAS DE TEATRO

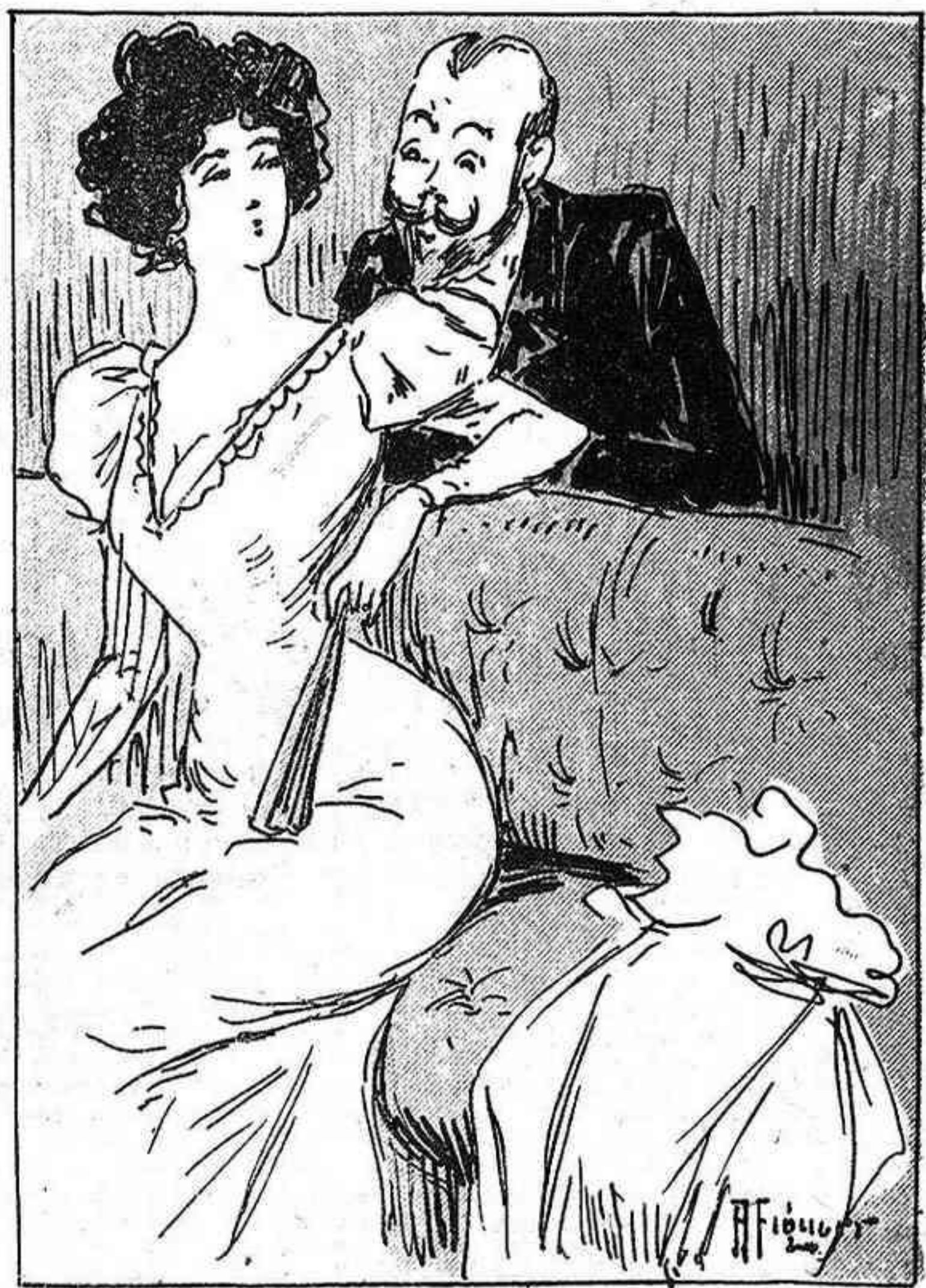
Ell li ofereix lo seu cor
ab veu trista y llastimera,
y ella va pensant: «¡Ximplet,
prefereixo una pulsera!»

Desde sota l' escenari
aquets dos, ardents com brasa,
s' enteran de certs detalls
de las damas de la casa.

Per una flor sola un duro
li promet don Serafi,
si s' arriba á casa seva
y ell la flor pot esculli.

Aprofitant los moments
que 'l marit la deixa sola,
aquet ab dolsas promesas
la fa caure á la garjla.

TEATROS

Pocas novetats se registren en la passada setmana puig com es la tradicional pera lo *Don Juan Tenorio* la majoria d'ells han pagat tribut al héroe de Sevilla; ab tot, si be que a *vuela pluma*, parlarem com es nostra costum de tots los teatros encara que s'hi hagi representat la obra afortunada de Zorrilla (afortunada pera son propietari).

PRINCIPAL

A últims de la passada setmana s'estrená y s' en ha donat una sola representació, que fou la concedida ó lograda per nostra primera autoritat civil, la comedia en un acte dels jermans Alvarez Quintero, titulada *La Reja*.

Per lo dialech de dita obra se comprén que sos autors siguin los mateixos de la sarsuela *La buena sombra* aixís com també per la cultura del llenguatge, pero per lo desarrollo y *sombra*, se veje que *La Reja* fou escrita molt anteriorment a la aixerida sarsuela que s'está representant diariament ab tant exit en lo teatro Gran-Via.

Lo desempenyo molt fluix en conjunt; estigueren solament discrets la Srta. Domus y 'l Sr. Salvat en un dialech que tenen á la reixa.

Lo tradicional *Don Juan Tenorio* representat en aquet teatro no ha sigut lo extra de los representats en Barcelona, per falta de condicions en la majoria dels artistas. A la Srta. Domus, li trobarem escassés de facultats pera tan important personatge, encar que digué ab maestria las fogosas décimas de amor.

Al Sr. Salvat li faltan arranchs dramátichs. No basta recitar bé, hi ha d'haver algo mes y aixó es de lo que trobém desprovist á dit actor. Molt bé en sos respectius papers de Brigida, D. Luis y Escultor, la Sra. Maili y los Srs. Olivé y Nieto. Los demés, regular y encare.

LICEO

Ja s'han fixat los cartells pera la próxima temporada d'hivern, qual inauguració tindrà lloch lo próxim disapte dia 12 del corrent.

L' *el n o* que ha contractat lo nou empresari senyor Vehils, es notabilíssim y com may haviam vist en nostre pr mer teatro lirich.

Com á petita mostra de nostra aseveració, aqui van los noms per rigurós ordre alfabe ich.

Com á mestres concertadors los senyors Cimini, Mertens y Vehils.

Sopranos y Contralts: senyoras Adini, Ballier, Bordalba, Corsi, Crotti, De Frate, Italiano, Lucazewska, Oicesi y P. nke t.

en rs: Bonci, Bosch, Castellano, De Marchi, Franco, Girrdani y Pauvvels.

Baritonos: Cioni, Giraltoni, Gnaccarini y Sottolana.

Baino: Fochssi, Scarneo, Vidal y Rossi.

Ab la inauguració de temporada, coincidirá l'estreno en Espanya de la ópera *Andrea Chenier* que s'está representant ab gran exit en los teatros de Italia.

Celebrarem que lo major exit coroni los esforços realitats per lo senyor Vehils.

NOVETATS

Brillantment ha comensat la companyia Cepillo ja que á la funció inaugural, que ho sigué la obra de Ohuet *Felipe Derblay*, hi assistí numerosa y escullida concurrència que aplaudí á sos intérprets y particularment á las senyoras Sala y Perejamo y als Srs. Cepillo, Vigo y Colóm.

En lo *Don Juan Tenorio* que en la diada corresponent s'ha donat, hi han iograt justos aplausos la Sra. Sala y los Sr. Muñoz y Vigo y la Empresa un bonich negoci ja que totas las representacions donadas sigueren verdaders plens.

ROMEA

Dos estrenos hi hagueren la setmana passada.

Fou lo primer *Fum de palla* comedia en tres actes que titulantse original de Artur Carreras no es mes que un mal arreglo de la novela *La última sonrisa* del celebre escriptor Larra.

Creyém que durará molt poch en los cartells.

Las bodas de plata sigué l'altre estreno; aixerida comedia en un acte de Sr. Reig y Fiol inspirada en una obra francesa (quina declaració franca 'ns fou feta per son propi autor.)

Dita comedia sigué molt ben rebuda provocant grans rialladas las escenas cómicas de bon gust que hi ha, originadas per un *quid-pro-quo* ben desarrolat.

La execució molt acertada, distingintshi lo senyor Capdevila.

Lo *Don Juan Tenorio* que 'ns interpretan la Sra. Mena y lo Sr. Borrás es de *mistó*, si bé á aquest actor lo trobém molt més superior en la primera part que en la segona. La cantarella ab que s'ha acostumat á recitar los versos en l'acte del cementeri, fa mal efecte y trenca molts conceptes. Ab tot, es un *galan D. Juan*.

Molt bé la Sra. Monner y los Srs. Santolaria y Virgili.

GRAN-VIA

Estreno hi ha hagut en la passada setmana y ho ha sigut lo de la revista *Las Españolas* que resulta de un género molt similar al de *Certamen Nacional*, per lo tant creyém que conseguirá un bon número de representacions, degut en gran part al acertat desempeñyo que hi donan tots los artistas y d'un modo extraordinari las Sras. Garcia, Pastor y Gomez y los Srs. Riquelme y Ruiz de Arana. Ha entrat á formar part de lo companyia sent molt ben rebuda, la coneguda actriu Sra. Aranz.

AMBIGÚ BARCELONÉS

L'última obra posada en escena *Lo que no vé la Justicia*, vá obtindre un verdader éxit, distingintse notablement la primera actriu D.ª Concepció Ferrer y lluhintshi de debó 'l director senyor Parera, un dels actors mes discrets de nostra escena.

S'estrená dissapte passat *Devant del crim*, drama en un acte del senyor Rocavert, que té situacions molt interessants encare que no del tot justificadas, qual obra fou aplaudida y l'autor demanat á las taulas. 'Ls dos actors citats, molt bé.

La Empresa té en cartera varios estrenos d'obras, entre ellas *La Doloretas*, parodia original de nostre amich y col laborador D. Abelardo Coma.

UN CÓMICH RETIRAT.

Campanadas

La lliga de contribuyents del Districte VII d'aquesta ciutat, s'ha dirigit en un ben meditat manifest als vehins de Barcelona á l'objecte de que units y compactes, tots los que 's considerin perjudicats per l'augment de las contribuciones territorial é industrial, impostos extraordinaris sobre 'l gas y las cédulas personals, aixís com per los crescutíssims preus dels queviures, estudihi la manera de lograr «sigan rebaixats tots los impostos directes ó indirectes creats per la Lley de presuposits de 28 de Juny últim, y descentralisar, quan menos, lo reparto, cobro é investigació de las contribuciones directas.»

Desitjem que la iniciativa de la esmentada Lliga 's vegi coronada per l'éxit mes complet.

✱

«La Empresa del Gas, ha anunciat als seus abonats que desde 'l dia primer del corrent mes rebaxará 'ls cinch céntims per metre que 's vegé obligada á aumentar á conseqüencia de l'alsa dels cambis y dels carbons.»

No 's alarmin, caballers; aixó no ha passat aqui. 'S tracta de la Empresa establerta á la ciutat de Mataró.

Las de Barcelona, per ara segueixen bonas... preparantse pera tornar á amagar l'ou als representats dels grémis, quan lo cas se presenti.

✱

Com si ja tinguessim tot lo que desgraciadament nos fá falta, hi ha qui s'preocupa de que 's canonisi al beato Joseph Oriol, fundant la seva petició en que aquet beato va realisar alguns miracles.

A la seva petició uniriam la nostra firma sempre que 'l beato Joseph Oriol, desde la tomba ahont reposa, realises un miracle que considerém impossible: 'Qu' en Sagasta deixi 'l poder!

En aquet cas, nos felicitaríam, y si 'l beato logrés la canonisacó donaríam la enhorabona á nostre amich Joseph Oriol Molgosa per son augment de categoria.

✱

Diuhen de Málaga que 'ls carabiners d'un punt de la costa van creure veure un falutxo carregat de contrabando. Dispararen sos fusells y... van matar un llop mari que pesa 40 arrobas.

Aixó no vol dir res: Un altre dia 's pensarán disparar contra un llop mari y tocaran un falutxo.

Lo raro fora que no s'equivoquessin.

✱

Lo ministre d' Ultramar ha dit, parlant d' aquelles Comissions que pot parlarne tothom menos los periodistas: «Las Comissions están al principi d' un desafió y no poden per ara fer altra cosa que probar lo tremp dels acers y 'l valor dels contendents. Fins que comenci 'l combat cós á cós no 's coneixerán los resultats definitius.»

¿De debó? Nosaltres nos creyam que ja haviam rebut.
Y lo qu' es pitjor, es que seguim creyentho.
Lo ministre d' Ultramar, se veu qu' es amich de cançons; pere encare no 'n sab una: la d' en Tururut.
Precisament la que deu aplicarsens.

Y á propòsit del ministeri d' Ultramar:
Un dels últims días van estorarse las sevas oficinas.
¿Y donchs—preguntará algú—qu' han de continuar funcionant aqueixas oficinas després que havem perdut las colonias?
Y es clar: mentres no 's perdin los empleats continuaran las oficinas, y ab las estoras que s' hi posin, encare podrá enriqueirse algun estorer.

Lo mestre de la escola pública de Palmones (Cadiz) s' ha vist en la precisió d' implorar la caritat pública pera donar menjar als seus fills
Se veu que á Cádiz sols se dona protecció als que tenen cartilla.

Exámen d' administració:
—¿Com pot trobarse la riquesa o-cul-ta?
—¡Anant á Cádiz y cobrant cartillas!
—¡Sobresaliente!
Exámen de gramática parda:
—¿Qui son los estetas?
—Es... tetas... es... tetas... son los que mereixen tenir... tenir... lo que ja hi dit.
—¡Sobresaliente!

Don Práxedes no s' espanta per cartera mes ó menos! quan en deixan una, ell dessegida s' en encarrega.
Un company me deya: «Al que té tan bona ma per encarregar-se de carteras ¿sab quin nom li escau? ¡Carte-rista!

A la csrrida de beneficencia que va efectuar-se á Madrid el dia 28 d' Octubre prop passat, sols hi concorregueren 77 personas.
Si era de beneficencia, ja está tot comprés.
¿Com volen que 'ls farts se recordin deis que dejunan?
Allí, qui mes qui menos, tothom mira pertlr, esa.

Suposém que 'ls nostres lectors debian estranyar no veure en lo número anterior la poesia setmana! que tenim encarregada á nostre estimat company Pepet del Carril.
Diguin ¿s' han enterat de que ara estém subjectes á la censura?
Si; donchs, ja tenen explicada dita falta.
La poesia d' en Pepet fou víctima del llapis roig.

Per excés d' original no poguerem complaure als col·laboradors que á última hora 'ns enviaren composicions destinadas al nostre número dels Morts.
Ab gust publiquem avuy las que reberem dels nostres volguts amichs Srs. Sisa y Surisenti.

A Guadalajara un jove per aposta va menjarse un pinso de cibada y palla. Acabat lo *suculent apat*, un dependent del Municipi va detenirlo.—¿Pero quin delict he comés—va exclamar aquell compost d' home y burro—per menjarme un pinso de cibada y palla?—No es un delict va contestar l' agent de l' autoritat, es una bestialitat y las bestias no poden anar solas pe 'l carrer.
Ja está vist: Aquet jove ab nn altre pinso qu' encabeixi en son estómach, ja 's trobará en disposició de tirar un carro.

Ha sigut nombrat Director de la Banda de la Casa Provincial de Caritat lo nostre estimat amich lo reputat compositor D. Eusebi Guiteras á qui felicitem pertan senyalada distinció en sa carrera artística, aixis com á la Junta de Govern del ésmemat assilo per elecció tan acertada.

Aquí va un parrafet sabrós de «El Diluvio» corresponent á una gacetilla numerada que va publicar ab motiu de l' agarrada que tingueren los Srs. Escuder y Samaranch; «Y Samaranch, soltando terno tras terno, se mecia los cabellos con la misma desesperación que Cleopatra se meció los suyos al saber la trastada que la hiciera Marco Antonio.»

¿Se 'ls mecia? ¡No ho semblava!
Jo 'm creya que se 'ls mesaba.
Y Cleopatra se 'ls meció?
que crech que vol dir gronzava.
¡Jo 'm creya qu' era mesó!

Lo general Correa ha dit que 'l Govern que ha violat totas las lleys concedint l' autonomia á las Antillas, suspenent las garantías constitucionals, etc. cap inconvenient havia de tenir en sancionar la conducta del general Chinchilla en un cas duptós.

Vetaquí un general, 'l general Correa, qu' á pesar del seu apellido no te corretja... pero tira dret.
¡Deu li conservi la punteria!

Lo sabi catedrático D. Santiago Ramon Cajal, ha sentat també sa opinió en las columnas de «El Liberal» respecte del medis que convé adoptem pera regenerar lo país.

Ha de confessarse que la opinió de dit catedrático es casi acertada entots sos extrems, y dihém en casi tots, per que lo referent al ascens de empleats no ha pogut satisfernos.

Exposa 'l Sr. Cajal que pera ascendir als empleats no deu tenirse en compte sos anys de serveys y si sols los seus merits, si vol comptarse ab personal completament idóneo, y nosaltres creyém que l' antigüetat ha de ser l' unich amparo pe 'ls que no tenen *padri*, y qu' ha de servir pera contrarrestar los moltissims abusos que portan en si las recomendacions y las influencias.

Si l' antigüetat no servis pera millorar de condició als que no tenen *padri*, á pesar de sos merits probats, passarian tota sa vida desempenyant los cárrechs mes infims, y 'ls protegits se fumarían las millors brevas, porque la protecció fa sabis als mes burros.

¡Quants ne trobariam que 's mereixen una albarda y, no obstant, ocupan los cárrechs mes elevats!

TALONARIS

PERA

apuntacions del sorteig de Nadal

Magníficament litografiats é impresos á dugas tintas, ab l' alegoría de la Fortuna

Los de 100 fullas, á 80 céntims

„ „ 50 „ á 50 „

VENTAS AL PER MAJOR Y MENOR

LITOGRAFIA BARCELONESA

DE

RAMÓN ESTANY

6, Carrer de Sant Ramon, 6 -- BARCELONA

Als senyors Corresponsals de LA TOMASA, llibreters, kioscos y demés punts de venta se 'ls farà lo desquento acostumat.

Tota reclamació podrá dirigir-se á l' Administració y Redacció del periódich

6, SANT RAMON, 6.—BARCELONA

UN TENORIO Y UN GIUTTI

—Tinch entés que totas las nits vas al quarto de la Brígida, y aixó no puch tolerarho.

—No es vritat, senyoret!... sino que com qu' ahir nit vaig veure que vosté entrava al quarto de la Inés, la cambraera, 'm vaig creure que havíam de fé 'l Tenorio...

UN POLISSONT

—¡Que me toquen á Ribot!...
¡ni á mi padre lo tolero!
¡En este mundo no hay mas
argumento que el dinero!

Un fart
de castañas